

DECIZIE

23 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Tamara Chișca-Doneva
Valentina Clevadî
Ion Druță
Nicolae Craiu

examinând, fără înștiințarea participanților la proces, recursul declarat de către Hausen Inga,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Tatiane Hausen și Anastasiei Hausen împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, intervenient accesoriu Hausen Inga cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către Hausen Inga și menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău din 15 septembrie 2015,

c o n s t a t ă

La 04 iulie 2012, Hausen Tatiana și Hausen Anastasia au depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, intervenient accesoriu Hausen Inga cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii și partajarea bunului imobil pe cote-părți ideale.

În motivarea acțiunii reclamantele Hausen Tatiana și Hausen Anastasia au indicat că la 29 noiembrie 1995 la Primăria s. Clocușna, r-l Ocnîța a fost înregistrată căsătoria între Hausen Tatiana și Hausen Alexandr, fapt ce rezultă din certificatul de căsătorie Seria AM nr. 025876 din 29 noiembrie 1995.

Din viața în comun s-a născut fiica Hausen Anastasia, a.n. 18 ianuarie 1996 (certificatul de naștere seria MP nr. 023133 din 06 martie 1996).

Suștin că la 21 iulie 2011, a decedat Hausen Alexandr, fapt ce rezultă din certificatul de deces seria DC-IV nr. 0936921 din 22 iulie 2011 eliberat de către OSC mun. Chișinău, însă declarația de acceptare a succesiunii, în termenul de 6 luni prevăzut de lege, după decesul acestuia, nu au depus-o, deoarece Tatiana Hausen în perioada respectivă se afla peste hotarele Republicii Moldova, care în același timp este și reprezentantul legal al Anastasiei Hausen, fiind minoră la acel moment.

Distinct de aceasta menționează că Hausen Svetlana, decedată la 11 septembrie 2009, este mama lui Hausen Alexandr, iar după decesul acesteia ultimul nu a depus la notar cerere de acceptare a succesiunii, dânsul împreună cu sora Hausen Inga, fiind succesorii primei de gradul I.

Reiterează că conform extrasului din Registrul bunurilor imobile la privatizarea apartamentului nr. 102, nr. cadastral 0100414117, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău, au participat 3 persoane: Hausen Svetlana, Hausen Alexandr și Hausen Inga. Astfel, Hausen Alexandr deținând 1/3 cotă-parte din imobilul dat.

În același timp, menționează că 1/3 cotă-parte din bunul imobil enunțat îi revine și mamei lui Hausen Alexandr - Hausen Svetlana, respectiv după decesul acesteia 1/3 cotă-parte din apartament litigios, ce a aparținut ultimei, urmează a fi moștenită de către copiii acesteia: Hausen Alexandr și Hausen Inga, însă, având în vedere faptul că la 21 iulie 2011 a decedat Hausen Alexandr, dreptul de a moșteni averea succesorală le revine nemijlocit lor ca succesori ai acestuia de gradul I, adică fiicei Hausen Anastasia și soției Hausen Tatiana.

Respectiv, 1/3 cotă-parte din imobilul litigios a lui Hausen Alexandr poate fi moștenită de către succesorii acestuia Hausen Anastasia și Hausen Tatiana, cărora le revine a câte 1/6 cotă-parte din bunul dat.

Referitor la cota-parte a Svetlanei Hausen – 1/2 din 1/3, adică 1/6 cotă-parte îi revine lui Hausen Alexandr, fiind moștenitorul primei de gradul I.

Astfel, partea care poate fi moștenită de către succesorii lui Hausen Alexandr, prin intermediul reprezentării, este de $1/3 + 1/6 = 3/6$ sau 1/2 cotă-parte din apartament, divizând între cei doi succesori ai lui Hausen Alexandr – fiica și soția, ce le revine a câte 1/4 cotă-parte din apartamentul nr. 102, nr. cadastral 0100414117, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău.

În sensul expus, cer Hausen Tatiana și Hausen Anastasia prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, cu atribuirea lor în proprietate a câte 1/4 cotă-parte ideală din apartamentul nr. 102, nr. cadastral 0100414117, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău.

Pe parcursul examinării pricinii reclamantele Hausen Tatiana și Hausen Anastasia și-au concretizat pretențiile din acțiune, solicitând doar prelungirea termenului de acceptare a succesiunii după decesul lui Hausen Alexandr de către fiica Anastasia Hausen, invocând că la 03 octombrie 2014, Hausen Tatiana a depus la notarul public Secrieru Iana declarație prin care expres a indicat că nu are obiecții ca numai fiica Hausen Anastasia să-și legalizeze drepturile de succesori.

De asemenea, au menționat reclamantele că la data decesului lui Hausen Alexandr, Hausen Anastasia, unicul succesori de gradul I al ultimului, era minoră, fiind limitată în capacitatea de exercițiu de a se adresa de sine stătător la notar în vederea depunerii în termen a cererii de acceptare a succesiunii, și, nici reprezentantul său legal – mama Hausen Tatiana nu putea să realizeze acest drept în beneficiul fiicei, deoarece aceasta la acel moment se afla în afara țării.

Prin hotărârea Judecătoarei Râșcani, mun. Chișinău din 15 septembrie 2015, acțiunea a fost admisă și prelungit cu 6 luni termenul de acceptare a succesiunii rămase după decesul lui Hausen Alexandr de către Anastasia Hausen, și anume asupra 1/3 cote-părți din apartamentul nr. 102, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău. A fost încasată de la Hausen Anastasia suma de 100 lei taxa de stat la depunerea cererii de chemare în judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016, a fost respins apelul declarat de către Hausen Inga și menținută hotărârea Judecătoarei Râșcani, mun. Chișinău din 15 septembrie 2015.

La 01 august 2016, Hausen Inga, prin intermediul reprezentantului său – avocatul Chișca Maxim în baza mandatului seria MA nr. 0959810 din 19 februarie 2016, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei

Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016 și hotărârii Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău din 15 septembrie 2015, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În susținerea recursului Hausen Inga a invocat că instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au elucidat pe deplin toate circumstanțele importante ale pricinii, concluziile acestora vin în contradicție cu probele administrate, fapt ce a adus la încălcarea esențială și aplicarea eronată a normelor de drept material și de drept procedural.

Declară că atât prima instanță, cât și instanța de apel în motivarea soluțiilor sale au concluzionat că Hausen Tatiana este soția, iar Hausen Anastasia este fiica defunctului Hausen Alexandr, făcând trimitere la xerocopiile certificatului de căsătorie nr. 025876 din 29 noiembrie 1996 și certificatului de naștere seria MP nr. 023133 din 06 martie 1996, fără a verifica existența acestor înregistrări în original, care contrar prevederilor art. 167 alin. (1) lit. a) și art. 138 CPC, nu au fost autentificate în modul stabilit.

Mai mult ca atât, indică recurenta că în documentul de identitate a defunctului Hausen Alexandr lipsesc mențiunile privind înregistrarea căsătoriei și nașterii copilului.

Afirmă că, deși la actele pricinii lipsesc probe privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii de către Anastasia Hausen, totuși instanțele de judecată ierarhic inferioare i-au admis cererea acesteia, invocându-se drept temei de admitere că Hausen Tatiana, reprezentantul legal al primei, la momentul deschiderii dosarului succesoral nu s-a aflat în țară, fiind astfel în imposibilitate Anastasia Hausen, care la acel moment era minoră, să se adreseze de sine stătător la notar în vederea depunerii declarației în acest sens.

Consideră recurenta că temeiul de admitere a acțiunii sus-nominalizat pe care l-a invocat atât prima instanță, cât și instanța de apel vine în contradicție cu extrasul din Sistemul informațional integrat al Poliției de Frontieră, din care rezultă că în perioada de 6 luni de acceptare a succesiunii intimata Hausen Tatiana a avut posibilitate să valorifice dreptul respectiv în interesele fiicei sale Hausen Anastasia, având în vedere că prima dată, după decesul lui Hausen Alexandr (21 iulie 2011), a ieșit din țară la 28 iulie 2011, adică peste o săptămână, ulterior, a intrat în țară la 18 ianuarie 2012 și a ieșit din nou din țară la 27 ianuarie 2012, iar termenul de acceptare a succesiunii a expirat la 22 ianuarie 2012. Respectiv, omiterea termenului de acceptare a succesiunii a fost neprobat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Materialele dosarului atestă că copia deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016 a fost expediată în adresa Ingăi Hausen la 02 iunie 2016 (f.d. 182) și recepționată de către recurentă la 09 iunie 2016 (f.d. 191).

În circumstanțele relevate, recursul declarat de către Inga Hausen la 01 august 2016 se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

La 25 august 2016, în adresa intimatelor Hausen Tatiana și Hausen Anastasia a fost expediată copia recursului declarat de către Hausen Inga cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței, însă intimatele nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv și nu au depus referință în termenul stabilit.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 12 octombrie 2016, recursul declarat de către Hausen Inga a fost considerat admisibil.

Reieșind din prevederile art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și remiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Potrivit art. 241 alin. (1) și alin. (5) CPC, instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii. În motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Din suportul probatoriu prezent la materialele dosarului rezultă că la 04 iulie 2012, intimamente-reclamante Hausen Tatiana și Hausen Anastasia, prin intermediul reprezentantului lor – avocatul Cazacu Doina în baza mandatului seria MA nr. 0115615 din 26 iunie 2012, au depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat, intervenient accesoriu Hausen Inga, solicitând prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, cu atribuirea lor în proprietate a câte 1/4 cotă-parte ideală din apartamentul nr. 102, nr. cadastral 0100414117, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău.

Pe parcursul examinării pricinii intimamente-reclamante Hausen Tatiana și Hausen Anastasia și-au concretizat pretențiile din acțiune, solicitând doar prelungirea termenului de acceptare a succesiunii după decesul lui Hausen Alexandr de către fiica Anastasia Hausen.

Prin hotărârea Judecătoarei Râșcani, mun. Chișinău din 15 septembrie 2015, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016, acțiunea a fost admisă și prelungit cu 6 luni termenul de acceptare a succesiunii rămase după decesul lui Hausen Alexandr de către Anastasia Hausen, și anume asupra 1/3 cote-părți din apartamentul nr. 102, din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău. A fost încasată de la Hausen Anastasia suma de 100 lei taxa de stat la depunerea cererii de chemare în judecată.

Atât prima instanță, cât și instanța de apel și-au argumentat soluția făcând referire că la privatizarea apartamentului nr. 102 din bd. Moscova, 20, mun. Chișinău, au participat 3 persoane: Hausen Svetlana (mama), Hausen Alexandr (fiu) și Hausen Inga (fiica), fiecăru revinându-i din imobilul dat a câte 1/3 cotă-parte, iar după decesul lui Hausen Alexandr cota-parte a acestuia le revine soției și fiicei lui, fiecăreia a câte 1/6 cotă-parte.

Însă, dat fiind faptul că la 03 octombrie 2014 Hausen Tatiana a depus o declarație la notarul Secrieru Iana prin care a indicat că nu are obiecții ca dreptul de succesiune după decesul lui Hausen Alexandr să fie realizat doar de fiica Hausen Anastasia, a renunțat astfel la pretențiile sale privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii în favoarea fiicei sale.

Totodată, instanțele de judecată ierarhic inferioare au conchis că intimamente-reclamante motivat au omis termenul legal de acceptare a succesiunii rămase după decesul lui Hausen Alexandr, având în vedere că la acel moment Hausen Anastasia era încă

minoră, având capacitatea de exercițiu limitată, iar Hausen Tatiana se afla peste hotarele țării, astfel fiind în imposibilitate să-și valorifice dreptul respectiv.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția dată în prezentul litigiu drept una superficială, or, atât prima instanță, cât și instanța de apel s-au expus în privința raționamentului admiterii acțiunii, fără a elucida următoarele aspecte.

În conformitate cu art. 138 alin. (1) și (4) CPC, înscrisurile se depun în judecată de către părți și de alți participanți la proces. La solicitarea acestora, înscrisurile pot fi reclamate de instanță părților, altor participanți la proces, precum și persoanelor care nu sunt participanți la proces. Înscrisul se depune în original sau în copie autentificată în modul stabilit de lege, indicându-se locul de aflare a originalului. Înscrisul se depune în original, când conform legii sau unui alt act normativ, circumstanțele pricinii trebuie confirmate numai cu documente în original sau când copiile de pe documentul prezentat au cuprinsuri contradictorii, precum și în alte cazuri când instanța consideră necesară prezentarea originalului.

Conform art. 167 alin. (1) lit. a) CPC, până la modificările efectuate prin Legea nr. 122 din 02 iunie 2016, în vigoare din 05 august 2016, la cererea de chemare în judecată se anexează copiile de pe cerere și de pe înscrisuri, certificate în modul stabilit.

Afară de aceasta, potrivit art. 8 alin. (4) și (5) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002, până la completările efectuate prin Legea nr. 160 din 07 iulie 2016, în vigoare din 16 septembrie 2016, în procedura de acordare a asistenței juridice, avocatul poate adevăra copii și extrase din acte și poate certifica semnăturile de pe actele necesare pentru acordarea asistenței juridice. Acțiunile specificate la alin. (4) se certifică prin semnătura și ștampila avocatului, cu indicarea datei și menționarea corespunderii cu originalul.

Astfel, după cum rezultă din actele pricinii, intimatele-reclamante Hausen Tatiana și Hausen Anastasia, întru susținerea pretențiilor sale, la cererea lor de chemare în judecată au anexat drept înscrisuri probatorii xerocopiile următoarelor acte: buletinele de identitate ale ambelor; certificatul de căsătorie seria AM nr. 025876 din 29 noiembrie 1995, din care rezultă că a fost încheiată căsătoria între Hausen Alexandr și Hausen Tatiana; certificatul de naștere a Anastasiei Hausen seria MP nr. 023133 din 06 martie 1996; extrasul de pe actul de naștere a lui Hausen Alexandr seria EN-I nr. 0117776 din 03 mai 2012; extrasul de pe actul de deces seria ED-I nr. 021034 din 12 septembrie 2009, prin care se certifică decesul Svetlanei Hausen; extrasul din Registrul bunurilor imobile din 26 iunie 2012 eliberat de către OCT Chișinău și certificatul de deces seria DC-IV nr. 0936921 din 22 iulie 2011 eliberat de OSC mun. Chișinău, prin care se certifică decesul lui Hausen Alexandr (f.d. 5-15).

Se reține că instanțele de judecată ierarhic inferioare au dedus legătura de rudenie dintre defunctul Hausen Alexandr, Hausen Tatiana și Hausen Anastasia anume reieșind din xerocopiile acestor înscrisuri, respectiv gradul de moștenitori ale primului, fără a ține cont de faptul că acestea contravin normelor de drept citate supra, or, atât prima instanță, cât și instanța de apel au admis acțiunea în baza unor înscrisuri, fără a verifica veridicitatea și originalitatea acestora.

Mai mult ca atât, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că din xerocopia buletinului de identitate a Tatiane Hausen (f.d. 6 verso), xerocopia certificatului de căsătorie seria AM nr. 025876 din 29 noiembrie 1995 (f.d. 7) și xerocopia certificatului de naștere a Anastasiei Hausen seria MP

nr. 023133 din 06 martie 1996 (f.d. 8), neautentificate în modul corespunzător, rezultă că între Hausen Alexandr și Hausen Tatiana a fost încheiată căsătoria la Primăria s. Clocușna, r-l Ocnița și din căsătorie s-a născut copilul Hausen Anastasia, a.n. 18 ianuarie 1996. Totodată, din copia buletinului de identitate a lui Hausen Alexandr, autenticată în modul corespunzător (f.d. 60, 97), faptul dat nu se atestă, având în vedere că la compartimentul ”stare civilă, copii” lipsesc înscrieri în aceste sens, or, la situația din 09 iunie 2010, data eliberării lui Hausen Alexandr a buletinului de identitate, până la modificările și completările ulterioare efectuate la art. 38 din Legea ”Privind actele de stare civilă” nr. 100 din 26 aprilie 2001 prin Legea nr. 187 din 11 iulie 2012, în vigoare din 07 martie 2013, încă se mai făceau mențiuni în actele de identitate ale soților referitor la datele privind încheierea căsătoriei, indicându-se numele de familie, prenumele și anul nașterii celuilalt soț, numărul actului de căsătorie și locul înregistrării căsătoriei, precum și date despre copiii minori.

Afară de aceasta, instanța de recurs accentuează că recurenta Hausen Inga încă în fața primei instanțe a invocat prezentarea defectuoasă a probelor, punând astfel la îndoială căsătoria și nașterea copilului comun.

În contextul enunțat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că atât prima instanță, cât și instanța de apel abuziv au examinat prezenta cauză, întemeindu-și soluția în baza unor xerocopii, nefiind stabilit faptul corespunderii acestora cu originalul lor, cu atât mai mult că, acestea vin în contradicție cu alte înscrisuri probatorii anexate la actele pricinii, circumstanțe pe care instanța de apel nu le-a verificat și nu le-a înlăturat.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că pretenția privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii a fost admisă de către instanțele de judecată ierarhic inferioare în baza faptului că intimata–reclamantă Hausen Tatiana a fost plecată peste hotarele țării, fără însă a da apreciere datelor din Extrasul din Sistemul informațional integrat al Poliției de Frontieră (f.d. 63) privind traversarea frontierei de stat de către Hausen Tatiana în perioada iulie 2011 – ianuarie 2012.

Afară de aceasta, instanțele de judecată ierarhic inferioare, în partea descriptivă și motivată a hotărârilor, menționează faptul că intimata-reclamantă Hausen Tatiana a renunțat de la acțiune integral, iar Hausen Anastasia – parțial, rămând pe rol doar pretenția ultimei de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii, însă în dispozitivul hotărârilor nu s-au expus în acest sens. Mai mult ca atât, Tatiana Hausen a rămas să figureze în proces în calitate de reclamantă, cu toate că Hausen Anastasia a atins majoratul încă la data de 18 ianuarie 2014.

În temeiul celor precitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază drept superficială decizia instanței de apel, care nu a luat în considerație toate circumstanțele cauzei, pronunțând pripit în acest sens o decizie arbitrară.

Pe cale de consecință, instanța de recurs concluzionează asupra necesității admiterii recursului declarat de către Hausen Inga, casării deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016 și remiterii pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecători.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia instanței de apel pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea

pricinii în ordine de recurs, și reiterând lipsa temeiurilor legale de a restitui cauza spre rejudecare în prima instanță (art. 432 alin. 3 lit. d) și f) CPC), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Hausen Inga, casării deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2016 și remiterii pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând pricina, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Hausen Inga.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău 17 mai 2016, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Tatianeii Hausen și Anastasiei Hausen împotriva Inspectoratul Fiscal de Stat, intervenient accesoriu Hausen Inga cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, cu remiterea pricinii civile spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Valentina Clevadi

Ion Druță

Nicolae Craiu